

Vavrečka, M., Rudincová, B.: Česko-ruský slovník slovesných spojení v ekonomické sféře. Pedagogické centrum Ostrava 1996, 65 s.

Od šk. r. 1993/94 realizuje katedra rusistiky Filozofické fakulty Ostravské univerzity tříleté bakalářské studium komerční a průvodcovské ruštiny. Jeho cílem je připravit kvalitní překladatele, tlumočníky a obchodní korespondenty, kteří budou pracovat v oblasti hospodářské spolupráce s Ruskem a ostatními státy bývalého Sovětského svazu, kde ruština hraje úlohu zprostředkujícího jazyka. Tento typ studia byl koncipován na základě potřeb podnikatelské sféry ostravského regionu. Při jeho realizaci mohli být použity některé již dříve vydané studijní příručky, které byly ostravskými rusisty zpracovány pro vedení podnikových kurzů ruštiny na Ostravsku. Jejich zásluhou již vznikly a nadále vznikají další nové položky studijní literatury.

Od absolventů tříletého bakalářského studia komerční a průvodcovské ruštiny se mj. očekává, že budou především ovládat odbornou terminologii svého oboru, tj. osvojí si takové množství výrazů, aby byli schopni vyřizovat každodenní agendu na svém budoucím pracovišti. Proto již v r. 1993 vydali ostravští kolegové ve spolupráci s pracovníky katedry cizích jazyků Obchodně-podnikatelské fakulty Slezské univerzity v Karvině *Краткий русско-чешский словарь для бизнесменов* (Karviná 1993; autoři B. Rudincová, J. Mazulánik, P. Nováček, J. Skácel). Tento slovník můžeme zařadit k tzv. malým (příručním) slovníkům, který byl zamýšlen jako příloha k učebnici komerční ruštiny *Русский язык в сфере бизнеса* (Karviná 1992; autoři J. Skácel a J. Mezulánik), aby usnadnil studentům domácí přípravu překladu odborných textů. Lexikální materiál obsažený v tomto slovníku představuje solidní základ pro sestavení obsáhlejšího slovníku, velmi potřebného v našich podmínkách, neboť, jak dobře víme, hospodářské změny vyvolaly příliv do našich jazyků celé řady nových termínů z oblasti ekonomie, obchodu a finančnictví. Současná situace si doslova vynucuje vytvoření slovníků alespoň středního rozsahu, které by obsahovaly toto výrazivo.

Proto přikročili ostravští kolegové (M. Vavrečka a B. Rudincová ve spolupráci s M. Hrdličkou z Ústavu translologie UK v Praze) k sestavení česko-ruského slovníku středního typu (s obsahem cca 30 tisíc terminologických jednotek), který má zahrnovat slovní zásobu z oblasti obchodu a podnikatelství, marketingu a managementu, peněžnictví a pojišťovnictví, ekonomiky a účetnictví, sociologie a práva. Slovník takového typu najde své uplatnění právě v obchodně-podnikatelské sféře. Jeho zpracování rozvrhli autoři na tři roky (1996–1998). První rok byl využit pro excerpci příslušných odborných termínů. Excerpci byly pokryty všechny základní tematické oblasti, byla zpracována teoretická koncepce lexikografického materiálu a zajištěny podmínky pro počítačovou úpravu materiálu. (Za pomoci počítače nebude problém, aby po vydání česko-ruské verze, vyšla verze rusko-česká; s tím autoři výhledově počítají.) První dílčí výstup představuje již citovaná publikace, jejíž bibliografické údaje jsou uvedeny v záhlaví této recenze. Jde o slovník slovesných spojení vyskytujících se v ekonomické sféře, který vznikl jako účelová publikace v rámci programu PHARE, zaměřeného na rekvalifikaci učitelů ruštiny na našich školách; je především určen jejich žákům.

Slovník však může úspěšně posloužit i praktické potřebě podnikatelů a všech těch, kdo užívají ruštinu ve své pracovní činnosti.

Tento česko-ruský slovník komerčních termínů obsahuje asi 680 sloves a jejich vazeb se jmény, jmennými spojeními a příslovci. Slovesně-jmenná spojení byla excerpována z textů komerčního zaměření, vydaných v posledních letech v Rusku a u nás.

Slovníkové heslo obsahuje české sloveso a jeho ruský ekvivalent opatřený číslem. Toto číslo označuje typ časování a zároveň i přízvuku, jak je uvádějí tabulky na konci slovníku. Tyto tabulky obsahují vedle vzorů pro časování také tabulky způsobu tvoření vidových dvojic, změn kmenové souhlásky a také základní vzory skloňování substantiv (viz s. 63–65). Ve slovníkovém hesle následují tvary podstatného a přídavného jména slovesného; po nich jsou zařazeny slovesně-jmenné vazby: nejdříve jsou uváděna spojení predikativní a objektová (případně doplňková), za nimi pak spojení příslovečná. Gramatická spojitelnost jednotlivých sloves je z uváděných příkladů dostatečně jasná (srov. *dostat* – *получить 18, получение, полученный*; – *část zisku*: – *часть прибыли*; – *licenci*: – *лицензию*; – *výrověd'*: – *расчет*; – *od dlužníka*: – *от должника*; – *po splnění podmínek*: – *после выполнения условий*; – *podle výše vkladu*: – *по объему вклада*; – *ve formě dividendy*: – *в форме дивиденда*; – *z účtu*: – *со счета*).

I když posuzovaný slovník slovesných spojení je dílem pouze příručkového charakteru, představuje záslužný čin, neboť je to jeden z prvních kroků ve vydávání příruček pro studium komerční ruštiny. Nabízí se však v této souvislosti přece jen jedna výtku: veškeré ruské lexikální jednotky uváděné v tomto slovníku postrádají opřívukování (výjimku představuje rozlišování *e* a *ě*). V případě ruštiny to představuje nemalou nedokonalost, neboť uživatelé takového slovníku nezískávají úplnou informaci o hledaném termínu.

Aleš Brandner

Сямешка, Л. І. – Шкраба, І. Р. – Бадзевіч, З. І.: Курс беларускай мовы. Мінск, «Універсітэцкае», 1996, 654 с.

Úvodem naší recenze bude užitečné připomenout některá důležitá kulturně-historická fakta. Běloruský jazyk je jedním ze tří jazyků východoslovanské větve. Spolu s ukrajinštinou se ve XIV. stol. vydělil ze společného jazyka východních Slovanů, nazývaného v odborných příručkách jako stará ruština. Již ve XIII.–XIV. stol. se objevovaly písemné památky, které obsahovaly fonetické rysy později typické pro běloruský jazyk. XVI.–XVII. stol. je ve znamení intenzivního vývoje běloruského písemnictví. Vývoj v pozdějších letech nebyl příznivý pro rozvoj běloruského jazyka a běloruské kultury. V souvislosti se silícím vlivem polské nadvlády byla běloruština vytlačována ze všech oblastí společenského života. V r. 1696 bylo zakázáno její užívání. Koncem XVIII. stol. došlo ke spojení Bílé Rusi s Ruskem. Během XIX. stol. byly